

MASKESİ DÜŞÜRÜLEN MARKSİZM

YANILSAMADAN YIKIMA

LUDWIG VON MISES

ÇEVİREN
MUSTAFA ACAR

RICHARD M. EBELING'İN SUNUŞUYLA

LUDWIG VON MISES

İktisatçı, felsefeci, klasik liberal düşünür (1881-1973). Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun Lemberg şehrinde doğdu. Düşünsel açıdan çalkantılı ve ekonomik açıdan sarsıntılı bir dönemde yetişti. Viyana Üniversitesi'nde Eugen von Böhm-Bawerk ve Carl Menger gibi Avusturya İktisat Okulu'nun en önemli isimlerinin yanında eğitim aldı. 1940 yılında Avrupa'da büyüyen Nazi tehdidi nedeniyle Avusturya'dan ABD'ye göç etti. İnsan eylemlerinin saiklerini soruşturan praksolojinin kurucusu sayılan Mises, serbest piyasayı, bireysel tercihi, özel mülkiyeti ve devletin piyasalara müdahalesinin sınırlanmasını kararlılıkla savunması itibarıyla İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde klasik liberalizmin yeniden canlanmasında ve liberteryen düşüncenin gelişmesinde büyük pay sahibi olmuştur. Günümüzde Mises Enstitüsü gibi kuruluşlar aracılığıyla fikirleri teşvik edilmekte ve ekonomik ve felsefi görüşleri keşfedilmeye devam etmektedir.

Başlıca Eserleri: *Liberalizm* (2023), *Antikapitalist Zihniyet* (2018), *Bürokrasi* (2018), *İnsan Eylemi* (2008), *A Critique of Interventionism* (1929), *Liberalism or the Free and Prosperous Commonwealth* (1927), *Socialism: An Economic and Sociological Analysis* (1922), *The Theory of Money and Credit* (1912).

MUSTAFA ACAR

Karaman'da doğdu (1965). ODTÜ İktisat Bölümü'nden mezun oldu (1986). TÜİK ve T. İş Bankası'nda çalıştı (1986-93). Yüksek lisans ve doktorasını Purdue Üniversitesi'nde (ABD) tamamladı (2000). İktisadi Gelişme ve Uluslararası İktisat dalında 2004'te Doçent, 2009'da Profesör oldu. Kırıkkale (2000-2011) ve Aksaray (2011-2015) Üniversitelerinde görev yaptı ve bu kurumlarda dekanlık ve rektörlük gibi idari görevler üstlendi. 2015 yılından beri Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde çalışmaktadır. Yayımlanmış, bazıları ortak yazarlı 22 telif, 18 çeviri kitabı, 67 kitap bölümü ve çok sayıda bilimsel makalesi vardır.

Başlıca Çevirileri: Adam Smith, *Milletlerin Zenginliği* (2022); Murray Rothbard, *Eşitlikçilik: Doğaya Karşı İsyân* (2022); Joseph Schumpeter, *Kapitalizm, Sosyalizm ve Demokrasi* (2022); Karl R. Popper, *Bitmeyen Arayış* (2020); Graham Fuller, *Yeni Türkiye Cumhuriyeti, Siyasal İslâm'ın Geleceği, Türkiye ve Arap Baharı* (2019).

İÇİNDEKİLER

ÇEVİRENİN ÖNSÖZÜ	11
TEŞEKKÜR	14
SUNUŞ	15
BİRİNCİ KONFERANS ZİHİN, MATERYALİZM VE İNSANIN KADERİ	27
İKİNCİ KONFERANS SINIF ÇATIŞMASI VE DEVRİMCİ SOSYALİZM	40
ÜÇÜNCÜ KONFERANS BİREYCİLİK VE SANAYİ DEVRİMİ	50
DÖRDÜNCÜ KONFERANS MİLLİYETÇİLİK, SOSYALİZM VE ŞİDDETLİ DEVRİM	61
BEŞİNCİ KONFERANS MARKSİZM VE İNSANIN MANİPÜLASYONU	74
ALTINCI KONFERANS MODERN UYGARLIĞIN DOĞUŞU: TASARRUF, YATIRIM VE İKTİSADİ HESAPLAMA	89
YEDİNCİ KONFERANS PARA, FAİZ VE TİCARET DÖNGÜSÜ	103

SEKİZİNCİ KONFERANS	
KÂR-ZARAR, ÖZEL MÜLKİYET VE KAPİTALİZMİN	123
BAŞARILARI	

DOKUZUNCU KONFERANS	
YABANCI YATIRIMLAR VE KAPİTALİZMİN RUHU	138

DİZİN	157
-------	-----

ÇEVİRENİN ÖNSÖZÜ

İktisadi düşüncenin tarihinde Avusturya iktisadının ve Avusturyalı iktisatçıların ayrı bir yeri vardır. Avusturya iktisadı daha serbest piyasacıdır, daha bireycidir, daha az müdahaleden yanadır, devletin ekonomiye karışmamasından yanadır. Ekonomik gelişme ve ekonomik refahın büyüme sürecinde girişimcinin, yeniliklerin ya da inovasyonun önemini en fazla vurgulayan iktisatçılar Avusturyalı iktisatçılardır.¹

Avusturyalı iktisatçılar içinde özellikle öne çıkan, adı mutlaka zikredilmesi gereken üç önemli isim vermek gerekirse bunlar Friedrich August von Hayek, Joseph A. Schumpeter ve Ludwig von Mises olarak sıralanabilir. Schumpeter kapitalizmin bazı sektörleri öldürürken yerine yenilerini koyan “yaratıcı yıkım” süreciyle ilerlediğini, serbest piyasa kapitalizmini dünya çapında yaygın hâle getiren şeyin bu iç dinamizm olduğunu vurgulamıştır. Hayek merkezden planlamaya dayalı sosyalist-komünist sistemin “köleliğe giden yol” olduğunu daha İkinci Dünya Savaşı’nın devam ettiği yıllarda dile getirmiştir. Aynı geleneğin diğer önemli temsilcisi olan Mises de devletçiliğin, merkezden planlamanın ve sosyalizmin tutarsızlıkları ve yetersizlikleri üzerine önemli eserler vermiştir. Antikapalist zihniyetin nasıl bir zihniyet olduğu üzerine son derece çarpıcı tespitler yapan Mises, sosyalizmin rasyonel ekonomik hesaplamaya imkân vermeyen, dolayısıyla sürdürülebilir ol-

¹ Avusturya İktisadının iktisadi düşünceye katkıları konusunda bkz. “Avusturya İktisadının İktisadi Düşünceye Katkıları Üzerine,” *Liberal Düşünce*, C. 15, S. 60, Yaz-Güz 2010, s. 203-214. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/791494>

mayan bir sistem olduğunu herkesten önce görebilmiş keskin zekâlardan biridir.

Elinizdeki eser Mises'in 1950'li yılların başında ABD'de San Francisco'da verdiği bir dizi konferansın kâğıda dökülmesi ve bir araya getirilmesiyle ortaya çıkmış, Marksizmin maskesini düşürmeyi amaçlayan bir eserdir. İnsanlık tarihinde bugüne kadar uğruna en fazla kan dökülen, en fazla insanın katledildiği ideoloji hiç kuşkusuz Marksizmdir. Aşırı yüceltilen "toplumsal adalet" ve çarpık bir özgürlük anlayışından hareketle özel mülkiyet, sermaye ve sermayedar düşmanlığı üzerine bina edilen, ütopyik bir düzlemde sınıfların ve sömürünün olmadığı bir dünya cenneti hayal eden Marksizme dayalı sosyalist modeller son yüzyılda birçok ülkede hayata geçirilmiş ve istisnasız hepsinde büyük hayal kırıklıkları yaratmıştır. Bugüne kadar her denemesi açlık, sefalet, devlet terörü, kıyım ve diktatörlükle sonuçlanmış, insanlara büyük acılar yaşatmış olmasına rağmen hâlâ Marksizmden, sosyalizmden ve komünizmden medet umanların varlığına şahit olmak ilginç, manidar, üzerinde düşünmeye değer bir olgudur.

Marx'ın "azalan kâr oranları" ve "emekçilerin artan sefaleti"ne bağlı olarak kapitalizmin kendi sonunu getireceği kehaneti gerçekleşmemiş olmasına rağmen ve dahası, ondan ilham alınarak hayata geçirilen sosyalist-komünist sistem 1990'ların başında çökmüş olmasına rağmen, ortaya çıkan her ekonomik kriz belirtisinde kapitalizmin sonunun geldiği heyecanına kapılan, deyim yerindeyse kötü bir Marx şakirtliğini "halis Müslümanlık" zanneden, bütün kötülüklerin faturasını serbest piyasa kapitalizmine kesen insanların, aydınların, politikacıların ve akademisyenlerin neredeyse her köşebaşını tuttuğunu görmek, çok manidar ve esef vericidir.

Bu coğrafya, bizim ülkemiz dünyada antikapitalist, devletçi, planlamacı, merkezîyetçi, serbest piyasa karşıtı damarın en kabarık olduğu; bireyciliğin, ademimerkezîyetçiliğin, serbest ticaret ve serbest piyasa yanlısı tutum ve politikaların en az prim yaptığı ülkelerden biridir. Bu satırların yazarının bu

yöndeki kişisel gözlem ve tespitleri yakın geçmişte yapılan bir alan araştırması tarafından da teyit edilmiştir.²

Bu çerçevede elinizdeki eser Marksizmin maskesinin düşürülmesi bağlamında Türk düşünce dünyasında bir boşluğu doldurmaya adaydır. Piyasanın nasıl milyonlarca insanın hiç birbirini tanımadığı hâlde birbirine hizmet etmesini ve kıt kaynakların barışçıl yollardan paylaşılmasını sağlayan mucizevi ve barışçıl bir mekanizma olduğunu kavramamış hocalardan iktisada giriş dersi almış çok sayıda şanssız öğrencinin bulunduğu, siyaset erbabının serbest piyasa ve kapitalizm karşıtlığı ile yabancı düşmanlığı üzerinden safları sıkılaştırmaya çalıştığı bu ülkede Marksizm, sosyalizm, komünizm, kapitalizm, devletçilik/serbest piyasa, merkezden planlama/piyasa mekanizması, içe kapanma/dışa açılma ve korumacılık/serbest ticaret gibi konularda hâlâ kafası karışık olanlara faydalı olmasını umarım.

Metin içinde, anlaşılabilirliği artırmak için köşeli parantez içinde eklenen notlar ve sayfa altında “çevirenin notu” (Çev.) olarak ilave edilen açıklamalar bize, yine sayfa altında “-Ed.” notuyla biten açıklamalar ise İngilizce orijinal eserin editörüne aittir.

MUSTAFA ACAR,
SELÇUKLU/KONYA,
9 TEMMUZ 2023.

² Bkz. *Anti-Kapitalist Safsatalar*, R. Zitelmann, Çev. M. Acar, Ankara: Serbest Kitaplar, 2023.

İKİNCİ KONFERANS SINIF ÇATIŞMASI VE DEVRİMCI SOSYALİZM

Marx, “çıkarların” beşeri kanaatlerden ve düşüncelerden bağımsız olduğunu varsayıyordu. Sosyalizmin proletarya için ideal sistem olduğunu söylüyordu. Diyordu ki sınıf çıkarları bireylerin düşünüş şeklini belirler ve bu durum da çeşitli sınıflar arasında uzlaşmaz çelişkilere sebep olur. Sonra da başladığı noktaya geri dönüyordu, yani sosyalizm onun gözünde ideal durumdu.

Komünist Manifesto’nun (1848) ele aldığı temel kavramlar “sınıf” ve “sınıf çatışması”ydı. Gelin görün ki Marx “sınıf”ın ne olduğunu tarif etmiyordu. 1883’te, yani *Komünist Manifesto*’nun yayımlanmasından 35 yıl sonra öldü. Söz konusu 35 yıl boyunca ciltler dolduracak yazı yayımlamış ama bunların hiçbirinde “sınıf” terimiyle ne kastettiğini söylememiştir. Friedrich Engels, Marx’ın *Kapital*’inin üçüncü cildinin bitmemiş elyazmalarını Marx’ın ölümünden sonra yayımlamıştır. Marx’ın ölümünden yıllar önce üzerinde çalışmayı bıraktığı bu elyazmasının veya müsveddenin, o öldükten sonra çalışma masasında bulunduğunu söylemiştir. İşte bu metnin üç sayfalık bir bölümünde Marx bize bir “sınıf”ın ne *olmadığını* anlatmaktadır. Oysa siz beyhude bir çabayla onun bütün yazılarında “sınıf”ın ne olduğunu öğrenmek için boş yere aranır durursunuz. Esasen doğada “sınıflar” yoktur. Sınıfları zihnimizde inşa eden bizim düşünüşümüz, nesnelere kategorize etme eğilimimizdir. Asıl soru Karl Marx’ın dediği anlamda toplumsal sınıfların var olup olmaması değildir; onun kastettiği anlamda toplumsal sınıflar kavramını kullanıp kullanamayacağımızdır. Kullanamayız.

Marx, bir bireyin ya da sınıfın “çıkarı” sorununun basitçe bu tür bir çıkarın var olduğu ve insanların kendi çıkarlarına göre davranmak zorunda olduğu gerçeğinden söz etmek suretiyle çözülemeyeceğini görememiştir. Sorulması gereken iki soru vardır: (1) Bu “çıkarlar” insanları hangi nihai hedeflere yöneltirler? (2) İnsanlar bu hedeflere ulaşmak için hangi yöntemleri kullanmak isterler?

Birinci Enternasyonal küçük bir grup insandan müteşekkildi, Londra’da Karl Marx’ın dostları ve düşmanlarından oluşan birkaç kişilik bir komiteydi bu. Birileri bunlara İngiliz işçi sendikası hareketiyle işbirliği yapmalarını önermişti. 1865 yılında Karl Marx Enternasyonal Komitenin toplantısında –doğrudan İngilizce kaleme aldığı az sayıdaki yazılarından biri olan– *Value, Price, and Profit* [Değer, Fiyat ve Kâr] başlıklı bir bildiri sunmuştu. Bu bildiride, sendika hareketinin yöntemlerinin çok kötü olduğunu ve değiştirilmesi gerektiğini işaret ediyordu. Kendi sözleriyle şöyle diyordu: “Sendikalar işçilerin kaderini kapitalist sistem çerçevesinde iyileştirmek istiyorlar; bu yararsız ve boşunadır. Kapitalist sistemin çerçevesi içinde emekçilerin durumunu iyileştirmenin imkânı yoktur. Bu yolla sendikalar olsa olsa kısa dönemli başarılar elde edebilirler. Sendikalar bu ‘muhafazakâr’ politikadan vazgeçmeli, devrimci politikayı benimsemelidirler. Bunlar şimdiki gibi bir ücret toplumunun lağvedilmesi için mücadele etmeli ve sosyalizmin gelmesi için çalışmalıdırlar.” Marx’ın kendi sağlığında yayımlama cesareti gösteremediği bu bildiri, ancak o öldükten sonra kızlarından biri tarafından yayımlanabilmiştir. Yaşarken işçi sendikalarının düşmanlığını üzerine çekmek istememiş, hâlâ onların kendi tezlerinden vazgeçebileceklerine dair umutlar beslemiştir.

Burada, kullanılması gereken doğru araçlara ilişkin olarak proletaryanın kendi içinde bile bariz bir görüş ayrılığı mevcuttur. Proletaryanın “çıkarının” nerede olduğu konusunda proletaryanın sendikaları ile Marx ihtilafa düşmüştür. Marx bir sınıfın “çıkarı”nın açık olduğunu, bu konuda kuşku ola-